

Старшыні Цэнтральнага Камітэта
Камуністычнай партыі Кітая
Старшыні Цэнтральнага
Народнага Урада
Кітайскай Народнай Рэспублікі
таварышу МАО ЦЗЭ-ДУНУ

Дарагі таварыш Мао Цзэ-дун!

У дзень Вашага шасцідзясяцігоддзя Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Совет Міністраў Саюза ССР шлюць Вам, выпрабаванаму кіраўніку Кітайскай Камуністычнай партыі і правадыру кітайскага народа, сваё брацкае камуністычнае прывітанне.

Усе Ваша жыццё непарывна звязана з гераічнай барацьбой Камуністычнай партыі Кітая за свабоду і незалежнасць кітайскага народа, якая ўвянчалася яго вялікай гістарычнай перамогай — стварэннем Кітайскай Народнай Рэспублікі. Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі Кітайскай Народна-Дэмакратычнага дзяржава вышла на сусветную арэну і стала магутнай сілай лагера міру і дэмакратыі.

У суровыя гады цяжкай барацьбы супраць сіл унутранай рэакцыі і імперыялістычнага прыгнёту і цяпер, на пасту Старшыні Цэнтральнага Народнага Урада, Вы заўсёды аддавалі і аддаеце ўсе свае сілы служэнню народу, барацьбе за перамогу справы працоўных, за сацыялізм. Вы мудра ажыццяўляеце злучэнне марксісцка-ленінскай тэорыі з практыкай кітайскай антыімперыялістычнай рэвалюцыі, з будаўніцтвам новага, народна-дэмакратычнага Кітая, па-творчаму развіваеце марксісцка-ленінскае вучэнне, з'яўляецеся сцяганосцам вечнай дружбы кітайскага і савецкага народаў.

Ад усяго сэрца жадаем Вам, дарагі друг і таварыш Мао Цзэ-дун, многіх год жыцця, сілы і здароўя на шчасце вялікага кітайскага народа, на карысць і працвітанне Кітайскай Народнай Рэспублікі, на карысць міру ва ўсім свеце.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
САВЕЦКАГА САЮЗА

СОВЕТ МИНИСТРОВ
САЮЗА ССР

Інфармацыйнае паведамленне
аб пленуме Цэнтральнага Камітэта
Камуністычнай партыі Беларусі

22 — 23 снежня г. г. адбыўся пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі.

Пленум заслахаў і абмеркаваў наступныя пытанні:

1. Справаздача Гомельскага абкома КП Беларусі аб праводзімай рабоце па ўмацаванню МТС і калгасаў кіруючымі работнікамі.

Дакладчык — сакратар Гомельскага абкома КПБ тав. Галадушка З. М.

Усправаздача Гомельскага абкома КП Беларусі аб выкананні паставанова вераснёўскага Пленума ЦК КПСС на развіццё жылля і адукацыі.

Дакладчык — сакратар Гомельскага абкома КПБ тав. Сіляў Ф. П.

Усправаздача Гомельскага абкома КПБ тав. Сіляў Ф. П. — сакратар Гомельскага абкома КПБ тав. Гарбуноў Ц. С. — сакратар ЦК КП Беларусі, Мачульскі Р. Н. — сакратар Пінскага абкома КПБ, Цябук Д. В. — сакратар Полацкага абкома КПБ, Кісялёў Ц. Я. — сакратар Брэсцкага абкома КПБ, Бранч П. М. — нам. міністра сельскай гаспадаркі і нарыхтовак БССР, Нававітва П. Н. — старшыня калгаса «За Радзіму» Гомельскага раёна, Сікорскі С. І. — сакратар Магілёўскага абкома КПБ, Багров І. Д. — нам. заг. сельгасаддзела ЦК КПБ, Казаню Ф. Н. — нам. міністра асветы БССР, Ахрэмчык І. П. — старшыня праўлення Беларускага і Кісялёў Г. Я. — міністр культуры БССР.

2. Справаздача Бабруйскага абкома КП Беларусі аб выкананні паставанова вераснёўскага Пленума ЦК КПСС на развіццё жылля і адукацыі.

Дакладчык — сакратар Бабруйскага абкома КПБ тав. Сіляў Ф. П.

Усправаздача Гомельскага абкома КПБ тав. Сіляў Ф. П. — сакратар Гомельскага абкома КПБ тав. Гарбуноў Ц. С. — сакратар ЦК КП Беларусі, Мачульскі Р. Н. — сакратар Пінскага абкома КПБ, Цябук Д. В. — сакратар Полацкага абкома КПБ, Кісялёў Ц. Я. — сакратар Брэсцкага абкома КПБ, Бранч П. М. — нам. міністра сельскай гаспадаркі і нарыхтовак БССР, Нававітва П. Н. — старшыня калгаса «За Радзіму» Гомельскага раёна, Сікорскі С. І. — сакратар Магілёўскага абкома КПБ, Багров І. Д. — нам. заг. сельгасаддзела ЦК КПБ, Казаню Ф. Н. — нам. міністра асветы БССР, Ахрэмчык І. П. — старшыня праўлення Беларускага і Кісялёў Г. Я. — міністр культуры БССР.

3. Пытанні партыйнай гаспадаркі.

Дакладчык — заг. аддзела партыйных, прафсаюзных і камсаюмскіх органаў ЦК КПБ тав. Манарэў І. Н.

У абмеркаванні пытання прынялі ўдзел Власюў Н. І. — заг. аддзела партыйных, прафсаюзных і камсаюмскіх органаў Магілёўскага абкома КПБ, Машноў Г. Н. — заг. аддзела партыйных, прафсаюзных і камсаюмскіх органаў Пінскага абкома КПБ, Савельев М. С. — сакратар Гомельскага абкома КПБ, Юдзіч В. В. — сакратар Магілёўскага абкома КПБ, Казаню Ф. Н. — сакратар Полацкага абкома КПБ, Матвееў І. М. — заг. аддзела партыйных, прафсаюзных і камсаюмскіх органаў Пінскага абкома КПБ, Сініцын В. Н. — сакратар Віцебскага абкома КПБ, Галушкоў М. Ф. — заг. аддзела партыйных, прафсаюзных і камсаюмскіх органаў Полацкага абкома КПБ.

4. Пленум абмеркаваў пытанне аб скліканні чарговага с'езда Кампартыі Беларусі.

На гэтым пытанню выступіў сакратар ЦК КП Беларусі тав. Патолічэў Н. С.

Пленум паставіў склікаць чарговы XXI с'езд Кампартыі Беларусі 10 лютага 1954 года з парадкам дня:

1. Справаздача Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі.

2. Справаздача рэвізійнай камісіі КП Беларусі.

3. Выбары Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі.

4. Выбары рэвізійнай камісіі КП Беларусі.

Па першым пытанню парадку дня с'езда дакладчыкам зацверджан першы сакратар ЦК КП Беларусі тав. Патолічэў Н. С.

Па другім пытанню дакладчык — старшыня рэвізійнай камісіі КП Беларусі тав. Седых В. Я.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР

Аб прысваенні ганаровага звання Народнага артыста СССР
Ільіну А. К.

За вялікія заслугі ў галіне развіцця савецкага тэатральнага мастацтва, у сувязі з шасцідзясяцігоддзем з дня нараджэння, прысвоіць артысту Дзяржаўнага Беларускага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Ільіну Аляксандру Канстанцінавічу ганаровае званне Народнага артыста СССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

К. ВАРШЫЛАЎ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

Н. ПЕГАЎ.

Масква, Крэмль
21 снежня 1953 г.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР

Аб прысваенні Заслужанаму дзеячу мастацтва БССР
кампазітару Ціцюкаму Я. К. ганаровага звання
Народнага артыста Беларускай ССР

За заслугі ў развіцці савецкай музычнай культуры і ў сувязі з шасцідзясяцігоддзем з дня нараджэння прысвоіць мастацкаму кіраўніку Беларускага дзяржаўнага філармоніі кампазітару Ціцюкаму Яўгенію Карлавічу ганаровае званне Народнага артыста Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛОЎ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.

25 снежня 1953 года.
гор. Мінск.

ЛІТАРАТУРА
і
МАСТАЦТВА

ОРГАН МИНИСТЕРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННИКАЎ БССР

№ 52 (963)

Субота, 26 снежня 1953 года

Цана 50 кап.

ДА 300-ГОДДЗЯ ўЗ'ЯДНАННЯ УКРАЎІНЫ З РАСІЯЙ

Плэнная дружба

Глыбока ўвайшла ў творчае жыццё беларускага мастацтва брацкая дружба украінскага і беларускага народаў.

Іскравым прыкладам гэтай дружбы з'яўляюцца гаспадары нашых тэатраў і творчых калектываў. Кожны год перад працоўнымі Беларусі выступаюць тэатральныя, музычныя калектывы УССР, а перад гледачамі братняга украінскага народа — беларускія артысты. У гэтым годзе гаспадары украінскіх тэатраў у Беларусі, а беларускіх на Украіне былі асабліва цікавымі.

У час гэтых гаспадар у гарадах і раёнах БССР выступала 8 тэатральных калектываў Украіны, якія паказалі каля 500 спектакляў і абсалютна больш 300 тысяч гледачоў. Творчыя сустрэчы украінскіх тэатраў у гарадах, раёнах і калгасах Беларусі, тэатраў БССР на Украіне выліваліся ў дамагаванні непарушнай дружбы украінскага і беларускага народаў.

У выніку гэтых сувязей за лік твораў братняй украінскай драматургіі значна ўзбагаціўся рэпертуар тэатраў нашай рэспублікі. Так, тэатр імя Якуба Коласа наставіў п'есы А. Карнейчука «Каліны гай», Я. Галана «Любоў на світанні»; Рукі тэатр БССР — «Не называючы прозвішчаў» В. Мінко. На сцэне Гродзенскага абласнога тэатра востра ўжо другі год паказваецца п'еса класіка украінскай літаратуры Лесі Украінкі «Каменны гаспадар».

Кожны год паліпаўне свой рэпертуар украінскай драматургіі тэатр імя Якія Купалы. На яго сцэне ідуць лепшыя п'есы украінскай савецкай драматургіі «Маяк Дубрава» і «Каліны гай».

У сваю чаргу тэатры Украіны паспяхова ставяць п'есы беларускіх драматургаў. У рэпертуары тэатра імя М. Занькевіча ёсць спектаклі «Пяцёрка жаваранкі» і «Хто

смяецца апошнім» К. Крапіны, «Выбачыце, калі ласка!» А. Макаёнка. На сцэне украінскіх тэатраў ставяцца п'есы «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона.

Дружныя цэлімі ўзаемаадносін, якія ўстанавіліся паміж беларускімі тэатрамі і тэатрамі братняй Украіны, узбагацілі дзейнасць нашых тэатраў новымі творчымі думкамі, жыццёвымі назіраннямі, патрыятычным пацуддём.

З асаблівай радасцю дзеячы мастацтва Савецкай Беларусі выхтуюцца адзначаць слаўную дату — 300-годдзе ўз'яднання украінскага народа з вялікім рускім народам. У час гэтых свята тэатры БССР паказваюць спектаклі, прысвечаныя братняму украінскаму народу.

Тэатр оперы і балета ў гэтыя дні паказаў «Запарожца за Дунаем» Гулака-Арцеўскага, «Чаравічкі» і «Мазепу» Чайкоўскага, «Маладую тварышчу» Мейтуса.

На сцэне тэатра імя Якія Купалы гледачы убачаць «Маяк Дубрава» Карнейчука, тэатра імя Якуба Коласа — «Любоў на світанні» Галана. Рускі тэатр БССР паказаў «Не называючы прозвішчаў» Мінко, Гродзенскі тэатр — «Каменны гаспадар» Лесі Украінкі, Пінскі абласны драматычны тэатр — «Пайчыку».

У рэпертуар тэатраў БССР на 1954 год уключаны п'есы украінскіх драматургаў: «Нагібель аскдры» Карнейчука, «Жыццёвае мора» Табілічэва, «За дзвума зайцамі» Старыцкага. Беларуская філармонія і дзяржаўны хор выхтуюць цыкл канцэртаў украінскай музыкі і песні. Будучы выконваць: «Закарпацкія аскдры» Гамалікі, урывкі з оперы «Багдан Хмяльніцкі» Данькевіча, «Цяцэ вада і сіняга мора» (словы Шуўчанкі) Літавінскага, «Узлюбі я бануру» Давідоўскага, «Ехаў казак за Дунай» і іншыя.

Ул. МАЦВЕЕЎ.

Напярэдадні вялікага свята

У студэнтаў педінстытута

Прафесары, выкладчыкі і студэнты Мінскага педагагічнага інстытута імя А. М. Горькага выхтуюць шырока адзначаць 300-годдзе ўз'яднання Украіны з Расіяй. Гэтай тэме былі прысвечаны чарговыя паліпаўне ў студэнцкіх групах. Работнікі бібліятэкі зрабілі выстаўку твораў украінскіх пісьменнікаў. Гурткі мастацкай самадзейнасці развучваюць украінскія песні і танцы. У студэнтаў адбудзецца ўрачысты сход, прысвечаны гэтай знамянальнай даче.

Літаратурная выстаўка

У чытальнай зале Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя В. І. Леніна адкрыта вялікая літаратурная выстаўка на тэму «300 год з дня ўз'яднання Украіны з Расіяй», шматлікія дакументы якой адлюстроўваюць дружбу украінскага, рускага і беларускага наро-

даў, росквіт народнай гаспадаркі, культуры і мастацтва Украіны за гады савецкай улады. Асобны раздзел выстаўкі прысвечан культурным сувязям двух брацкіх рэспублік — Украіны і Беларусі.

Песні украінскіх драматургаў на самадзейнай сцэне

Драматычны гурток Борышчэй хаты-чытальні Кіраўніцкага раёна на раённым аглядзе мастацкай самадзейнасці паказаў урывкі з п'есы Панаса Мірнага «Лямерыўна». З поспехам ставіць спектаклі на п'есах А. Карнейчука «Каліны гай» і В. Сабко «За другім фронтам» Ленінскі Дом культуры Пінскай вобласці. Пастаўлена па п'есе Я. Галана «Пад залатым арку» паказваў драматычны калектыв студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна.

Жыццё і дзейнасць Мао Цзэ-дуна

Непарывна звязаны з рэвалюцыйным рухам народных мас Кітая, з барацьбой за новае жыццё многіх мільяўнаў рабочых і сялян — сапраўдных твораў гісторыі.

Гістарычная перамога вялікага кітайскага народа нанесла новы цяжкі ўдар на ўсёй сусветнай імперыялістычнай сістэме. Кітай назасцёды перастаў быць аб'ектам эксплуатацыі імперыялістычных дзяржаў. Цяпер Кітайская Народная Рэспубліка выступае ў Азіі і ў басейне Ціхага акіяна, як новая вялікая дзяржава, якая разам з усімі міравалюбамі сіламі адстае ад ітарасу міру і ўмацавання міжнароднай бяспекі.

Мао Цзэ-дун нарадзіўся 26 снежня 1893 года ў вёсцы Шааншан (правінцыя Хунань) у сям'і селяніна. Яшчэ будучы студэнтам семінары, ён прымае ўдзел у кітайскай рэвалюцыі 1911—12 г. г.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя аказала велізарны ўплыў на развіццё нацыянальна-вызваленчага руху ў Кітаі. Мао Цзэ-дун ісаў: «Гарматычны залпы Кастрычніцкай рэвалюцыі данеслі да нас марксізм-ленінізм. Кастрычніцкая рэвалюцыя дапамагла прагрэсіўным элементам свету і Кітаю прымяніць пралетарскі светлагляд для вызначэння лёсу краіны і перагляду сваіх уласных праблем. Ісці па шляху рускіх — такі наш вывад».

Мао Цзэ-дун з'яўляецца адным з арганізатараў Камуністычнай партыі Кітая. Яшчэ ў 1920 годзе ён стварыў у горадзе Чанша першую палітычную арганізацыю рабочых, а пасля — камуністычную арганізацыю ў правінцыі Хунань. У 1921 годзе ў ліку дванадцяті дэлегатаў, якія былі абраны рознымі камуністычнымі групамі, Мао Цзэ-дун удзельнічае ў першым з'ездзе Камуністычнай партыі Кітая. Гэты з'езд заснаваў партыю рабочага класа Кітая, рэвалюцыйную партыю новага тыпу, мэтай якой — змаганне за камунізм. З таго часу Мао Цзэ-дун з'яўляецца пазначаным членам ЦК кампартыі, а са студэня

СОВЕЦКІ СУД
ВЫКАНАЎ ВОЛЮ НАРОДА

***

З вялікім задавальненнем сустраці працоўны нашай краіны прыгавор Вярхоўнага Сауда СССР аб пакаранні смерцю агідных зраджыкаў народа. Банда подлых адшпачынаў уцяла сабой зацятых кар'ерыстаў, двурэшнікаў, зраджыкаў і правакатараў, якія хавалі ад народа свае чорныя справы і дзейнічалі з-за вузла. Ніякіх такіх злчынстваў, якія не рабіў-бы Берыя для дасягнення сваёй карыснай мэ-

ты — захавання ўлады, ліквідацыі рабоча-сялянскага лад, аднавіць у краіне кашта-дзім і прадаць нашу Радзіму агулам міжнароднага імперыялізма.

На фабрыках і заводах, у калгасах і саўгасах, навучальных установах і тэатра-рэспублікі адбыліся многалюдныя сходы з паводу прыгавора Вярхоўнага Сауда СССР. Рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя сустраці прыгавор савецкага сауда з вялікім ухваленнем.

Павышаць рэвалюцыйную пільнасць

У тэатры оперы і балета адбыўся многалюдны сход, прысвечаны прыгавору савецкага сауда над бандай зраджыкаў і зраджыкаў Радзіме. Сакратар партыйнай арганізацыі тэатра І. Пятруль зачытаў прыгавор Вярхоўнага Сауда СССР. Затым слова атрымлівае заслужаны артыст БССР М. Зювану.

З пацуддём вялікага задавальнення сустраці савецкія людзі прыгавор Вярхоўнага Сауда Саюза ССР на справе мацёрных ворагаў народа — Берыя і яго банды, — сказаў ён. — Здрадлікі Радзіме знішчаны. На нашай зямлі не можа быць месца для алачынай дзейнасці агідных вылаўкаў.

У рэпертуар тэатраў БССР на 1954 год уключаны п'есы украінскіх драматургаў: «Нагібель аскдры» Карнейчука, «Жыццёвае мора» Табілічэва, «За дзвума зайцамі» Старыцкага. Беларуская філармонія і дзяржаўны хор выхтуюць цыкл канцэртаў украінскай музыкі і песні. Будучы выконваць: «Закарпацкія аскдры» Гамалікі, урывкі з оперы «Багдан Хмяльніцкі» Данькевіча, «Цяцэ вада і сіняга мора» (словы Шуўчанкі) Літавінскага, «Узлюбі я бануру» Давідоўскага, «Ехаў казак за Дунай» і іншыя.

Справядлівы прысуд

На сходзе вучоных Акадэміі навук БССР з гнёўнай прамовай выступіў правадзейны член Акадэміі навук Беларусі пісьменнік Кандрат Крапіва.

— Берыя і яго банды панеслі заслужанае пакаранне, — сказаў ён. — Гэтая шайка змоўшчыкаў многа год выношвала планы рэстаўрацыі капіталізма ў нашай краіне і аднаўлення панавання буржуазіі.

Але не ўдалося пандам чалавечтва ажыццявіць свае злчынныя намеры. Банда выкрыты і расстраляны. Так робіць савецкі народ з уёмі зраджыкамі Радзіме. Шчыльнай агураванні вакол Цэнтраль-

нага Камітэта Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада, наш многалюдны народ лічы вышэй унізе рэвалюцыйную пільнасць, самаадданай працай будзе надаваць магутнасць сваёй сацыялістычнай Радзіме.

На трыбуне прафесар Зубаў.

— З розных куткоў нашай краіны с'ехаліся ў Мінск дэлегаты на ўсеагульную канферэнцыю па калоднай хіміі, — сказаў ён. — Мы былі радыяна здзіўлены размахам стваральнай працы ў стацыі Беларусі. І ў гэты гэта хацеў сымбіць, знішчыць Берыя і яго хаўрусныкі. Савецкі суд своечасова сімбіць іх варыяны замы-слы. Вярці-вешчаны.

Прыгавор сауда—прыгавор народа

У вялікай актывай зале Беларускага політэхнічнага інстытута імя Сталіна сабраліся студэнты, выкладчыкі і служачыя. Дырэктар інстытута М. Дарашэвіч зачытаў паведамленне аб прыгаворы Вярхоўнага Сауда СССР на справе ворага народа Берыя і яго прысешчыкаў і паведамленне аб тым, што гэты прыгавор прысуджаны ў выкананне. Прысутныя сустракаюць паведамленне гарачым ухваленнем.

— Агідны зраджык, зацяткі ворагі народа панеслі заслужаную кару, — гаворыць сакратар партыйнай арганізацыі энергетычнага факультэта дацэнт В. Крапіна.

— Камуністычная партыя і Савецкі ўрад раскрылі і абшпачылі варыяны змоўшчыкаў, — гаворыць студэнт першага курса аўтаграварнага факультэта С. Раманоўскі. — Мы, студэнты, як і ўвесь наш народ, глыбока ўдзячны партыі і ўраду за гэта. Суровы прыгавор, які вынесены зраджыкам, — ёсць вылаўленне волі народа.

На сходзе выступіў прафесар І. Ракаў, лабарантка Е. Галубенка, студэнтка А. Думаня.

У адпаведна прынятай рэзалюцыі сход гарача ўхваляе паставанову Вярхоўнага Сауда СССР.

Вялікі сын
кітайскага народа

(Да 60-годдзя з дня нараджэння Мао Цзэ-дуна)

1935 года — старшыней ЦК Камуністычнай партыі Кітая.

У агні рэвалюцыйнай барацьбы кітайскага народа супраць прадажнай гамінадаўскай рэакцыі, феадальных устоў у краіне і асілаў чужацкіх імперыялістаў Камуністычная партыя мацавала свае сувязі з шырокімі народнымі масамі. На ўсёх этапах свайго развіцця Кампартыя Кітая, успрымаючы багацейшы вопыт

Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, рашуча змагала супраць скажэння марксісцка-ленінскага вучэння правымі і левымі апартуністамі, вядзе барацьбу за адзінства і маналітынасць сваіх радоў.

Вялікая заслуга ў гэтым належыць Мао Цзэ-дуну — буйнейшаму тэарэтыку нашага часу. У яго творах падаецца глыбокае марксісцка-ленінскае асветленне гісторыі Камуністычнай партыі Кітая, барацьбы народа супраць феадальнага і імперыялістычнага прыгнёту ў краіне.

У прамовах, артыкулах і брашурах правадзіў Камуністычнай партыі Кітая паказваў, што толькі рабочы клас можа і павінен узначальніць антыфеадальную і антыімперыялістычную рэвалюцыю і прысвечы яе да перамогі. Ён указаў, што асноўным саюзнікам рабочых з'яўляецца дробная і сярэдняе сялянства, што народны дэмакратычны фронт, кіруючы кампартыяй, і ўзброеныя выступленні з'яўляюцца асноўнымі формамі рэвалюцыйнай барацьбы.

Асабліва ўвага ахварае Мао Цзэ-дунам арганізацыі і ўмацаванню народна-вызваленчай арміі. У гісторыі Кітая пачэснае месца займае вялікі паход Кітайскай рабоча-сялянскай Чырвонай арміі з поўдня на паўночны захад краіны ў 1934—35 г. г.

Непаховае ажыццяўленне гэтага паходу і стварэнне на мяжы правінцыі Шансі—Ганьсу—Нінся раёна, у якім была ўстаноўлена савецкая ўлада, выклікала ў кітайскага народа веру ў непазбежную перамогу народнай рэвалюцыі. Мао Цзэ-дун узначальніў урад асоба дэмакраты-

Мао Цзэ-дун
Скульптура З. Азгура.

нага раёна Шансі — Ганьсу — Нінся.

Камуністычная партыя кірвала барацьбой працоўных супраць імперыялістычных драбнецаў, японскіх і амерыканскіх інтэрвентаў і сваіх нацыянальных прыгнатылікаў. Яна расла і ўмацоўвалася, заваявала ўсе большыя аўтарытэт і давер

Выдатны майстра сцэнічнага мастацтва

(Да п'ятдзясяцігоддзя з дня нараджэння А. К. Ільінінскага)

Творчая біяграфія Аляксандра Канстанцінавіча Ільінінскага надзвычай багатая. Каля 30 год працае А. Ільінін у тэатры імя Якуба Коласа. У калектыве гэтага тэатра прайшлі гады яго юнацтва і вучбы. Тут расквітнеў яго шырокі талент і майстэрства.

З першых сваіх выступленняў на сцэне Ільінінскага паказаў сабе акторму рэалістычнай школы, прывітай яго ў час вучбы ў выдатных майстроў МХАТ. Яму былі вядомы ўсе законы фармілістычнага, натуралістычнага эксперыменту, на якія іншы раз накіроўвалі яго рэжысёры. Памятаючы сваю дзейнасць, Ільінінскага былі ўпэўнены, што сапраўдны мастак-актёр можа быць толькі тым актёрам, які жыве на сцэне багатым жыццём героя, думкамі свайго народа.

Актёр настойліва шукаў сваю дарогу да сэрца глядачоў. Зразумела, на гэтым шляху былі цяжкасці і перашкоды, але А. Ільінін не спыняўся ў творчых пошуках.

Ніколі біяграфія мастака не можа сказаць больш, чым яго творчая праца. Створаныя актёрамі ролі не паміраюць пасля таго, як закрываецца заслона. Сапраўдныя вобразы сцэнічнага мастацтва застаюцца жывы ў сэрцах глядачоў на доўга.

А. Ільінін стварыў цэлую галерэю сцэнічных вобразаў у беларускіх п'есах, у творах рускай драматургіі, а таксама ў п'есах заходняй класікі.

У чым-жа сіла і жывасць створаных актёрамі вобразаў? У тым, што гэтыя вобразы надзелены сапраўдным подыхам жыцця. Ільінінскага ўмеў слухаць і вывучаць думку народа, разгадваць іх сваім сэрцам і розумам.

Зразумела, што не ўсе вобразы, з якімі сустраўся Ільінін, аднолькавыя па сваёй мастацкай вартасці. Аднак амаль у кожным з іх прысутнічае пацудоўная праца. Вось чаму і цпер глядачы ўспамінаюць даўно сыграную ролю матроса-чарнаморца ў спектаклі «Разлом», хоць гэты вобраз дзейнічае ў адным толькі эпізодзе.

У кожнага актёра ёсць яго любімыя ролі. Да такіх ролей адносіцца Насерка, у якім найбольш ярка выяўлены талент майстра. Вобраз Насеркі ў выкананні Ільінінскага знайшоў сваё выдатнае ўвасабленне. Яго Насерка захаляе багачам жыццёвым, яркім фарбаў, дасканалай распрацоўкай унутранага і знешняга маляўніцтва вобраза, глыбокім адвостраннем жыцця героя. Вось чаму кожны поіры, жэст, інтанацыя Насеркі характэрныя толькі для гэтага чалавечка, бо яны ўзяты з жыцця. А колькі ў вобразе народнага гумару, мудрасці, шчырасці і цэннасці. Не менш прывабны вобраз, створаны Ільінінскім, — дзед Талаш у спектаклі «У пуншх Далеся» па п'есе Я. Коласа.

Дзед Талаш Ільінінскага — гэта сапраўды народны герой, легендарны партызан, чалавек з высакароднай душой, які бязмежна любіць свой народ і невадзіць яго ворагаў. У гэтым вобразе ўвасаблены лепшыя рысы беларускага народа, яго жыццёвасць, сіла і адданасць Радзіме.

Аб умелі глыбока пранікаць у псіхалогію герояў гаворыць і праца актёра над ролямі рабочага Коржа («Шеня нашых

сэрца»), старшынні калгаса Пятляванана («Піюць жаваранкі»), Харкевіча («Пісьмо вайсковца»), інжынера Барзіна («Далёка ад Сталінграда»).

Актёр заўсёды настойліва і патрабавальна працаваў над кожнай, нават маленькай роляй, шукаючы ў часе рэжысёрскага і на спектаклях найбольш яркай формы для раскрыцця вобраза.

Высакароднай з'яўляецца праца А. Ільінінскага над вобразам І. В. Сталіна ў спектаклі «Чалавек з ружом». Цёпла і шчыра перадае актёр гутарку І. В. Сталіна з В. І. Леніным. Актёр вельмі скупа карыстаецца знешнімі сродкамі характарыстыкі вобраза. Аднак за вонкавай стрыманасцю адчуваецца вялікая ўнутраная сіла, энергія і воля Сталіна.

Ролі, у якіх выступае Ільінін, сведчаць аб вялікім творчым дыяпазоне актёра, аб яго майстэрстве пераўвасаблення, чуласці да мастацкай праўды і праўды жыцця.

Ільінінскага — дэпартыўны і патрабавальны мастак, ніколі не задавальняецца дасягнутым у спектаклі. Ён няспынна ўбагачае свае ролі новымі фарбамі і ўдалымі дэталі. Аляксандр Канстанцінавіч любіўна выхоўвае творчую моладзь, перадае ёй свой багаты вопыт, добры густ і сцэнічную культуру.

А. Ільінін не толькі вучыць другіх, але і вучыцца сам, настойліва авалодаючы марксісцка-ленінскай тэорыяй. Ён заўсёды паказвае прыклад самаадукацыі творчай працы, арментауючы калектыву тэатра на вырашэнне задач, пастаўленых партыяй і народам. У выступленнях калектыва на заводах, фабрыках, калгасах заўсёды ўдзельнічае Ільінін. Яго голас чуць там, дзе гэтага патрабуюць інтарэсы народа.

Сваю творчую дзейнасць А. Ільінін спалучае з грамадскай працай — дэпутата Віцебскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных.

А. Ільінін з'яўляецца любімым нашым актёрам. Лепшыя яго вобразы вядомыя працоўным Беларусі, гледачам брацкіх рэспублік, а таксама масківам. Народнага актёра СССР ведаюць і любяць рабочыя, калгаснікі і савецкая інтэлігенцыя.

«Хочацца, каб створаныя мною вобразы дапамагалі нашым гледачам, — гаворыць Ільінін, — яшчэ больш любіць нашу Радзіму, нашу родную Комуністычную партыю, патрыяцтва на новыя творчыя працоўныя подзвігі ў імя шчасця, міру на вайні».

Савецкая ўлада і Комуністычная партыя высока ацанілі творчую дзейнасць Ільінінскага, узнагародзіўшы яго за выдатныя заслугі ў развіцці беларускага савецкага мастацтва ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

А. Ільінін удасцое годнасці лаўрэата Сталінскай прэміі. У дзень п'ятдзясяцігоддзя з дня нараджэння яму прысвоена ганаровае званне народнага актёра Савецкага Саюза.

Аляксандр Канстанцінавіч Ільінін поўны творчых сіл і энергіі, якія цалкам накіраваны на самаадукацыю і служэнне Радзіме.

Ул. СТЭЛЬМАХ.

Народны актёр СССР А. К. Ільінін у ролі Насеркі.

Работа над сцэнічным увасабленнем вобразаў, створаных Я. Коласам, К. Крапівай, Э. Самуіленкам, спрыяла раскрыццю самабытнага таленту актёра, авалодаванню ім тэмамі жыцця і барацьбы нашага народа.

А. Ільінін не абмяжоўваецца толькі сучасным рэпертуарам. З вялікім пошухам ён працуе над класічным спектаклямі, у якіх уасобіў вобразы Хлестакова, Аркашкі, унтра Гранова, Бессяменова, Цялоўні і інш. З яркім майстэрствам выконвае Ільінін ролю Барона ў спектаклі «На дне» М. Горькага, выкрываючы спустошаную душу гэтага нікчэмнага чалавечка, які жыве толькі ўспамінамі аб далёкім мінулым. Вобраз Барона ў трактоўцы Ільінінскага дапамагае правільнаму раскрыццю ідэі спектакля, паказу жудаснага і трагічнага жыцця, якое калечыла і губіла людзей. З пацудоўна тонкага гумару прадоўжэ Ільінін эпізодычную ролю магілчыка ў спектаклі «Гамлет».

Ільінінскага — вядомы майстар смеху. Гэтая адметная асаблівасць актёра ярка раскрылася ў ролі Расплюева. Глыбокая псіхалагічная распрацоўка вобраза, музыка слова, выразны грим і характэрныя кадэжы — усё гэта трапіла акрамя гэтага

У Вярхоўным Судзе СССР

18—23 снежня 1953 года Спецыяльнае Судовае Прысуддзя Вярхоўнага Суда СССР у саставе:

Старшынстваючага—Старшынні Спецыяльнага Судовага Прысуддзя Маршала Савецкага Саюза Юзэфа І. С. і членаў Прысуддзя: Старшынні Усесаюзнага Цэнтральнага Савета Прафесіянальных Саюзаў Швейніка Н. М., першага намесніка Старшынні Вярхоўнага Суда СССР Зейдзіна Е. Л., генерала арміі Маскаленкі Б. С., Сакратара Маскоўскага абласнога Камітэта КПСС Міхайлава Н. А., Старшынні Савета Прафесіянальных Саюзаў Грузіі Куцава М. І., Старшынні Маскоўскага гарадскога суда Громава Л. А., першага намесніка Міністра ўнутраных спраў СССР Лулева К. Ф., разгледзеўшы ў закрытым судовым пасяджэнні, у парадку, устаноўленым Законам ад 1 снежня 1934 года, крывінальную справу па абвінавачанні Берыя Л. П. і другіх.

У аднаведзіцы з абвінавачаным заключаннем, суду былі адданы: Берыя Л. П. па абвінавачанні ў злачынным, прадугледжаных артыкуламі 58-1 «б», 58-8, 58-13, 58-11 Крымінальнага Кодэкса РСФСР; Меркулаў В. Н., Дзеканозаў В. Г., Кабулаў Б. З., Гаглідзе С. А., Мешык П. Я., Влодзімірскі Л. Е. па абвінавачанні ў злачынным, прадугледжаных артыкуламі 58-1 «б», 58-8, 58-11 Крымінальнага Кодэкса РСФСР.

Судовае следства поўнасцю падвердзіла матэрыялы папярэдняга следства і працягнення ўсім пададзеным абвінавачанні, паданыя ў абвінавачаным заключэнні.

Судом устаноўлена, што, здрадзіўшы Радзіме і дзейнічаючы ў інтарэсах замежнага капітала, пададзеныя Берыя скалацілі варажнюю Савецкай дзяржаве здрадніцкую групу змоўчыкаў, у якую ўвайшлі званыя з Берыя на працягу многіх год сумеснай злачынай дзейнасцю пададзеныя Меркулаў В. Н., Дзеканозаў В. Г., Кабулаў Б. З., Гаглідзе С. А., Мешык П. Я. і Влодзімірскі Л. Е. Змоўчыкі ставілі сваёй злачынай мэтай выкарыстаць органы Міністэрства ўнутраных спраў супраць Комуністычнай Партыі і Урада СССР, паставіць Міністэрства ўнутраных спраў над партыяй і Урадам для захопу ўлады, ліквідацыі савецкага рабоча-сялянскага ладу, растаўрацці капіталізму і аднаўлення панавання буржуазіі.

Суд устаноўіў, што пачатак злачынай здрадніцкай дзейнасці Берыя Л. П. і устаноўленне ім тайных сувязей з замежнымі разведкамі адносіцца яшчэ да часу грамадзянскай вайны, калі ў 1919 годзе Берыя Л. П., знаходзячыся ў Бакі, учыніў здрадніцтва, паступіўшы на сакрэтна-агентурную пасаду ў разведку контррэвалюцыйнага мусаватскага ўрада ў Азербайджане, якая дзейнічала над кантралем англійскіх разведных органаў.

У 1920 годзе Берыя Л. П., знаходзячыся ў Грузіі, зноў учыніў здрадніцтва, устанавіўшы тайную сувязь з акранкай грузінаўскага меншавіцкага ўрада, якая таксама з'яўлялася філіялам англійскай разведкі.

На наступныя гады, аж да свайго арышту, Берыя Л. П. падтрымліваў і расшыраў тайныя сувязі з замежнымі разведкамі.

На працягу многіх год Берыя Л. П. і яго саўдзельнікі старанна ўтойвалі і маскіравалі сваю варажнюю дзейнасць.

Пасля смерці І. В. Сталіна, робячы стаўку на агучную актывізацыю рэакцыйных імперыялістычных сіл супраць Савецкай дзяржавы, Берыя Л. П. перайшоў да фарсіраваных дзеянняў для ажыццяўлення сваіх антысавецкіх здрадніцкіх замыслаў, што і дазволіла ў кароткі тэрмін выкрыць Берыя Л. П. і яго саўдзельнікаў і спыніць іх злачынную дзейнасць.

Стаўшы ў сакавіку 1953 года міністрам унутраных спраў СССР, пададзеныя Берыя Л. П., падрыхтоўваючы захоп ўлады, пачаў умовіцца пра соўваць удзельнікаў змоўчыцкай групы на кіруючыя пасады як у цэнтральным апарате МУС, так і ў яго мясцовых органах. Берыя Л. П. і яго саўдзельнікі распраўляліся з сумленнымі работнікамі МУС, якія адмаўляліся выконваць злачыныя распараджэнні змоўчыкаў.

У сваіх антысавецкіх здрадніцкіх мэтах Берыя Л. П. і яго саўдзельнікі прынялі рад злачынных мер для таго, каб актывізаваць рэшткі буржуазна-нацыяналістычных элементаў у савянскіх рэспубліках, пасеця варажасць і ронь паміж народамі СССР і ў першую чаргу падарваць дружбу народаў СССР з вялікім рускім народам.

Дзейнічаючы як злысны вораг савецкага народа, пададзеныя Берыя Л. П. з мэтай стварэння харчовых цяжкасцей у нашай краіне сабатавалі, перашкаджаў правядзенню важнейшых мерапрыемстваў Партыі і Урада, накіраваных на ўздым гаспадаркі калгасаў і саўгасаў і наўхілялі павышэнне дабрабыту савецкага народа.

Устаноўлена, што, утойваючы і маскіруючы сваю злачынную дзейнасць, пададзеныя Берыя Л. П. і яго саўдзельнікі ўчынілі тэрарыстычныя расправы над людзьмі, з боку якіх яны баяліся выкрыццяў. У якасці аднаго з асноўных метадаў сваёй злачынай дзейнасці змоўчыкі выбралі пакалі, інтрыгі і ронныя правакацыі супраць сумленных партыйных і савецкіх работнікаў, якія сталі на шляху варажніх Савецкай дзяржаве здрадніцкіх замыслаў Берыя Л. П. і яго саўдзельнікаў і перашкаджаў ім працаваць на ўладу.

Судом устаноўлена, што пададзеныя Берыя Л. П., Меркулаў В. Н., Дзеканозаў В. Г., Кабулаў Б. З., Гаглідзе С. А., Мешык П. Я. і Влодзімірскі Л. Е., выкарыстоўваючы свае службовыя становішчы ў органах НКВС—МДБ—МУС, учынілі рад

найцяжэйшых злачыненняў з мэтай знічэння сумленных, адданных справе Комуністычнай партыі і Савецкай улады кадраў.

Судом таксама устаноўлены злачыныя Берыя Л. П., якія сведчаць аб яго глыбокім маральным разлажэнні, і факты ўчыненых Берыя злачынных кармыслівых дзеянняў і злоўжыванняў уладай.

Віноўнасць усіх пададзеных у працягненні ім абвінавачаных была поўнасцю даказана на судзе дакументамі ў арыгінале, рэчывымі доказамі, уласнаручнымі запісамі пададзеных, паказаннямі шматлікіх сведкаў.

Выкрытыя доказы пададзеных Берыя Л. П., Меркулаў В. Н., Дзеканозаў В. Г., Кабулаў В. З., Гаглідзе С. А., Мешык П. Я. і Влодзімірскі Л. Е. на судовым следстве пацвердзілі паказанні, дадзеныя ім на папярэднім следстве, і прызналі сабе вінаватымі ва ўчыненні раду найцяжэйшых здрадніцкіх злачыненняў.

Спецыяльнае Судовае Прысуддзя Вярхоўнага Суда СССР устаноўіла віноўнасць пададзеных Берыя Л. П.—у здрадзе Радзіме, арганізацыі антысавецкай змоўчыцкай групы з мэтай захопу ўлады і аднаўлення панавання буржуазіі; ва ўчыненні тэрарыстычных актаў супраць адданных Комуністычнай Партыі і народам Савецкага Саюза палітычных дзеячоў; у актывізацыі супраць рэвалюцыйнага рабочага руху ў Бакі ў 1919 годзе, калі Берыя знаходзіўся на сакрэтна-агентурнай пасаде ў разведцы контррэвалюцыйнага мусаватскага ўрада ў Азербайджане, заваяваў там сувязі з замежным разведкамі, а ў далейшым падтрымліваў і расшыраў свае тайныя злачыныя сувязі з замежнымі разведкамі да моманту выкрыцця і арышту, гэта значыць у злачынных, прадугледжаных артыкуламі 58-1 «б», 58-8, 58-13, 58-11 Крымінальнага Кодэкса РСФСР.

Суд устаноўіў віноўнасць пададзеных Меркулава В. Н., Дзеканозава В. Г., Кабулава Б. З., Гаглідзе С. А., Мешыка П. Я. і Влодзімірскага Л. Е. у здрадзе Радзіме, учыненні тэрарыстычных актаў і ўдзеле ў антысавецкай здрадніцкай групе, гэта значыць у злачынных, прадугледжаных артыкуламі 58-1 «б», 58-8, 58-13, 58-11 Крымінальнага Кодэкса РСФСР.

Суд устаноўіў віноўнасць пададзеных Берыя Л. П., Меркулаў В. Н., Дзеканозаў В. Г., Кабулаў Б. З., Гаглідзе С. А., Мешык П. Я. і Влодзімірскі Л. Е. у злачынных, прадугледжаных артыкуламі 58-1 «б», 58-8, 58-11 Крымінальнага Кодэкса РСФСР.

Спецыяльнае Судовае Прысуддзя Вярхоўнага Суда СССР паставіла:

Прыгаворыць Берыя Л. П., Меркулава В. Н., Дзеканозава В. Г., Кабулава Б. З., Гаглідзе С. А., Мешыка П. Я., Влодзімірскага Л. Е. да вышэйшай меры крывінальнага пакарання—расстрэлу, з ліквідацыяй асабіста ім належачай маёмасці, з пазбавленнем воінскіх званняў і ўзнагарод.

Прыгавор з'яўляецца канчатковым і абскарджанню не падлягае.

Прыгавор прыведзен у выкананне

23 снежня прыведзен у выкананне прыгавор Спецыяльнага Судовага Прысуддзя Вярхоўнага Суда СССР у адно-

сінах асуджаных да вышэйшай меры крывінальнага пакарання—расстрэлу—Берыя Л. П., Меркулава В. Н., Дзеканозава В. Г.,

Кабулава Б. З., Гаглідзе С. А., Мешыка П. Я. і Влодзімірскага Л. Е.

Замысел—аснова твора

П. МАСЛЕННИКА

Вялікая колькасць твораў экспанавалася на Рэспубліканскай выстаўцы выдучага мастацтва. Многія карціны і скульптуры вызначаюцца сваёй тэхнічнай акачэнасцю, азнача ўзровень прафесійнага ўзровень і майстэрства іх аўтараў.

Манументальныя кампазіцыі вялікіх жывапісных палотнаў на гісторыка-рэвалюцыйную тэму — «Мінес 3 ліпеня 1944 года» В. Волкава, «Пісьмо ад Леніна» В. Цвіркы і С. Лі, «На даручэнні Ленінскага ЦК РКП(б). 1919 год» Н. Воранава, «Да адраджэння» Я. Зайцава складалі асноўны змест выстаўкі і яе спецыфічную асаблівасць.

Экспанавалася многа твораў маладых мастакоў, якія ўпершыню выступілі перад глядачом. Мастакі Беларусі за два гады напружанай работы аддалі многа энергіі справе развіцця выдучага мастацтва.

Аднак выстаўка не задаволяла глядача. Многія карціны не выклікалі глыбокага рэзону. Яны не адпавядалі ў аўтараў гэтых карцін якой-небудзь канкрэтнай вобразнай ідэі, бо іх творы пакрыжованы, неадэкванальны. Беларускія мастакі недастаткова валодаюць майстэрствам творчага замысла, які ў большасці няясны, не «чытаецца».

Вядома, што творчы працэс мастака праходзіць дзве стадыі свайго развіцця: першая — нараджэнне ідэінага замысла твора, другая стадыя — яго рэалізацыя.

Ідэя, зрываў нават таленавіты мастакоў у іх спробах узніць вялікі ідэі ў складаных манументальных карцінах.

Ік-жа валодаюць майстэрствам замысла нашы мастакі? Спынімся на асобных творах. Перад намі карціна Н. Воранава «На даручэнні Ленінскага ЦК РКП(б). 1919 год». Тэма вельмі значная. З гісторыі мы ведаем, што ЦК Комунарты паслаў І. В. Сталіна на рашаючыя ўчасткі фронту. Ік-жа гэта тэма ролі І. В. Сталіна ў грамадзянскай вайне вышэйшай аўтар? Што хацеў сказаць аўтар, які пацудоўна хацеў выказаць, уваскрэсшаючы гэтыя падзеі? Яны не ясныя. У карціне ёсць толькі фіксацыя моманту прыезду І. В. Сталіна, канстатацыя факта. Н. Воранаў не знайшоў вострай сюжэтнай сітуацыі, дзеяння. А няма дзеяння — няма сюжэта, значыць — няма і карціны, а ёсць толькі ілюстрацыя. Тэма не атрымала сюжэтнага ўвасаблення, яна не вырашана, а толькі пастаўлена мастаком. Не дадзена інтэлектуальная характарыстыка вобразаў. Якую размову вядзе І. В. Сталін, як рабочы і салдаты сустраляю яго прыезд — не відаць у карціне. Леш за ўсё мастак перадаў ідэю прысутных. А гэта — не самае галоўнае. Калі-ж няма галоўнага — ідэянага асновы твора, не апраўдаецца вялікая затрата творчай энергіі мастака. Майстэрства замысла ў карціне ніжэй майстэрства яе выканання. І ў гэтым прычына не наўданы. Карціна Н. Воранава з таленавіта напісана, яна не пааблажана амадыянальнасцю, і ўсё-ж яе нехта паставіць у рад выдатных твораў.

Адуцэннасць майстэрства замысла — заагана многіх карцін на выстаўцы. Да прыкладу — твор П. Брахалява «Будаўніцтва гідрэлектрастанцыі «Дружба народаў».

У карціне няма сюжэта, няма адзінага дзеяння, жывапісна-аптычнага, кампазіцыйнага цэнтру. Усё тут выпадкова,

прыблізнае, без выразнай думкі і належнай сувязі.

Дружба народаў — вялікая сіла нашага сацыялістычнага ладу, аб гэтым у карціне нічога не сказана. Здавалася-б, мастак павінен быў знайсці сродкі паказу гэтай найважнейшай ідэі, але яна засталася зусім не раскрытай. А між тым Брахаляў — таленавіты жывапісец, ён добра валодае сродкамі вывядзення думкі. Рабочы над творчым замыслам, над зместам кампазіцый адсутнічае. Дзея колеру, святла і іншых фармальнаў задач, а не дзея ўвасаблення глыбокага замысла пісалася гэтай карціна.

Не ў лепшым стане і карціна Л. Рана «Сям'я Ульянавых». Замысел цікавы, але ён не вырашаны. Мастак хацеў перадаць выключную чалавечнасць сямі Ульянавых, але гэтым адчуванню перашкаджае найбольш, сантымент, фатаграфічнасць.

Няма належнага ідэянага замысла і ў карціне Г. Бржозскага «На родных палях». Апрача пасіўнага адвострання жыцця, фіксацыі моманту работы мастака, аўтар, вядома, іншыя задачы нават і не ставіў. Карціна напісана ярка, а глядач да яе абмякчае. Пратакол, няхай ён перадавае пудоўнай, нават дасканалай жывапіснай мовай, не можа крануць глядача, які заўсёды шукае ў творах новых вобразаў, думкі, ідэі.

Эмацыянальнасць — адна з абавязковых уласцівасцей творчага замысла, карціны ў цэлым. Адуцэннасць цёплага, шчырага пацудоўна — другі вельмі важны недахоп некаторых работ.

Раніч гаварыў, што дрэнныя тыя карціны, дзе не адчуваеш, што іх думка вынікае не з перажывання, перажывання, не ўзята з рэальнага жыцця. Карціна навіна на захадзіць глядача і абуджае яго думку. Няма пацудоўна ў карціне — няма мастацкага твора.

Чаму не захапіла адна са значных карцін на выстаўцы — кампазіцыя А. Шыбіна «Ёсць такая партыя!», над якой аўтар так доўга і сумленна працаваў, дзе ўсё пісьменна сямкавана, ёсць яна распрацаваны сюжэт? Таму што тэма аўтарам не вызначана, успрыята фармальна,

у выніку чаго няма арыгінальнасці ў кампазіцыі. У карціне адчуваецца рэзурмі паміж агульным унутраным напружаннем удзельнікаў з'езда і абмякчавым халодным жывапісным выкананнем. Няма адзінага фігуры з інтэр'ерам, няма цёпласці каларыстычнага вырашэння, ёсць толькі сухое ашаванне.

Аўтар вызначыў для себе ідэю, але ён не вывучыў падзеі, з якой гэта ідэя вынікала-б сама сабой, і карціна атрымалася радыяналістычнай. Яна не затрымае доўга глядача, не абуджае ў яго высокай творчай актывнасці.

Да ўсяго гэтага, у карціне вобразы рабочых, салдат і большавікоў азнача спрэчаны, абедзены ў сваім духоўным жыцці ў параўнанні з вобразамі ворагаў рэвалюцыі — меншавікам. Яны менш разнастайныя па тыпах і павярхоўна напісаны.

Эмацыянальнай выразнасці нестас значнай частцы не толькі таматычных карцін, але і пейзажаў, якія займалі вялікае месца ў экспанаванні выстаўкі. Здавалася-б, дзе, як не ў пейзажах, мастак, які паэт у вершах, мог-бы выказаць багачце чалавечата пацудоўна! Аднак гэтага няма. Назія рэальнага жыцця падменена пазіўнай суб'ектыўнага жывапіснага ўспрымання прыроды. Толькі такія пейзажы, як «У пачатку кастрычніка» і «Вечар» Г. Азгур, «Лясная дарога» Я. Зайцава, «Першая зеляніна» А. Ткачова, «Пойма ракі Барзіны» Ф. Дарашэвіча і некаторыя іншыя, нясуць у сабе дыханае жыцця, высокае жывапіснае майстэрства, якое перадае глыбокае перажыванне мастака. Тут ёсць пацудоўна, жывапісна і мастацкая праўда. Большасць пейзажаў — гэта апрачаныя ў майстэрствам ацуды. Мастакі шукалі галоўным чынам жывапісную праўду. А пейзаж—сродак адвострання ідэі, думак і настрою мастака. Адвостранне прыроды — гэта адзін са спосабаў перадачы перажывання чалавек.

Вобразы, законы, тайна прыроды—не самацель для пейзажыста, а сродак паказаць павянальную думку чалавек. Вось чаму многія пейзажы пааблажаны пацудоўна пацудоўна, якія выкаваны харэством пры-

роды, не доўга займаюць глядача, нягледзячы на іх жывапісныя якасці. У гэтых адносінах можна папараць Н. Воранава, Я. Красоўскага, В. Цвірку і іншых мастакоў, якія шукалі ў сваіх пейзажах толькі жывапісную праўду. У

Заснавальнік эстонскай літаратуры

Споўнілася 150 год з дня нараджэння заснавальніка эстонскай дэмакратычнай літаратуры, буйнага даследчыка народнай творчасці і прагрэсіўнага грамадскага дзеяча Фрыдрых Райнгольда Крэйцвальда.

Крэйцвальд (1803 — 1882), выхадзец з сям'і прыгоннага шаўца, жыві і працаваў у цяжкай для эстонскага народа час. У той перыяд прыбалтыцка-нямецкія памешчыкі, якіх падтрымлівалі царскі ўрад, у руках якіх была ўся палітычная ўлада, жорстка эксплуатавалі сялян.

Пісьменнік яшчэ ў юнацтве спазнаў цяжкае бяспраўнае становішча свайго народа. Ён навучыўся атрымаць невідзіцельна прыгонніцкі лад і яго аноры ў Эстоніі — мазу (кулацтва) і царква. Аднак Крэйцвальд не змог узняцца да ўроўню рускіх рэвалюцыйных дэмакратаў. Ён не прышоў да неабходнага звароту старо ладу рэвалюцыйным шляхам. Лічачы, што прыгонніцтва абцяжарана на пісьменнасць народа, ён накіраваў сваю дзейнасць перш за ўсё, на асвету.

Цяжкі шлях да ведаў пераадолеў Крэйцвальд. Даручы вылікі настаўніку, ён атрымаў спецыяльнае настаўніцкае і паўтара гады працаваў на гэтай спецыяльнасці ў Нейсербургу. У 1826 годзе ён паступіў на медыцынскі факультэт Тартускага ўніверсітэта. Скончыўшы ў 1833 годзе ўніверсітэт, Крэйцвальд пераехаў у горад Выру, дзе затым 44 гады працаваў урачом. Ён памёр у Тарту ў 1882 годзе.

Асноўным творам Крэйцвальда і першым выдатным эпічным творам эстонскай літаратуры, які вылучыў яе ў рады літаратуры сусветнай, з'явіўся эстонскі народны эпос «Калевіпоэг» — вынік многіх год зборвання вусных казанняў, песень і іх творчай апрацоўкі. «Калевіпоэг» уасобіў у сабе характар і дух эстонскага народа, яго гістарычны лёс, адлюстравалі яго шматліковыя барацьбы супраць ішчэзлых захопнікаў. У ім адлюстраваліся не толькі грамадскія жыццёвыя асобы ў далёкім мінулым, але і знайшлі сваё адлюстраванне вэкавыя мары і надзеі эстонскага народа.

Сам Калевіпоэг — народны герой. Ён мае лепшы рысы працаўнікі і змагаецца — працавіта і смеласць, мудрасць і справядлівасць. Ён бясстрашна змагаецца супраць усіх чужых сіл. Твор Крэйцвальда прасякнуты духам дэмакратызма, духам нявысціжанага прыгонніцтва. У ім выказана імкненне людзей да пазнання свету, да стварэння лепшага жыцця на зямлі. У ім паказаны гістарычны сувязі паміж эстонскім і рускім народамі. Эпос «Калевіпоэг» меў вялікі ўплыў на развіццё грамадскай думкі, літаратуры і мастацтва ў Эстоніі.

Рэакцыянеры сустрэлі гэты прагрэсіўны твор разнай крытыкай або спрабавалі замаўчыць яго. У той-жа час прадаўнікі дэмакратычнай культуры радзіна віталі «Калевіпоэг». Першае выданне гэтага твора (1862 год) было хутка распродана. З таго часу «Калевіпоэг» асававаў сусветную вядомасць: ён быў выданы на рускай, нямецкай, латышкай і венгерскай мовах. Урыўкі з яго перакладзены на украінскую, фінскую, французскую, італьянскую і іншыя мовы.

Дзейнасць Крэйцвальда далёка не абмяжоўвалася абраннем народнай творчасці. У рэдкіх у той час перыядычных выданнях, што выходзілі на эстонскай мове, ён першым пачаў друкаваць фальёроны

матэрыял. У 1855 годзе ў «Сялянскім календары», які пісьменнік рэдагаваў амаль трыццаць год, вышла апаздаванне «Зірок», дзе Крэйцвальд выкарыстаў народныя вусныя казкі аб скарбах. У тым-жа годзе быў надрукаваны артыкул «Як людзі ашукваюць саміх сябе», у якім пісьменнік выступіў супраць шкодных забавнаў. Асабліва крытыкаваў ён знахароў, што «лячылі» хворых закляцаннямі і варажбаў.

У 1866 годзе, нягледзячы на перашкоды з боку царскай цензуры, Крэйцвальд удалося выдаць вялікі зборнік «Старадаўнія эстонскія народныя казкі». Гэты зборнік, накіраваны супраць мазы і царквы, хутка заваяваў вядомасць. Апублікаванне «Калевіпоэга» і «Казак» азнаменавала пачатак эстонскай нацыянальнай літаратуры.

У сваіх мастацкіх і публіцыстычных творах Ф. Р. Крэйцвальд выступаў супраць прыгонніцтва, супраць прадаўніцкай эстонскай ракцыйнай клерыкальнай культуры, верных прымусіўнікаў нямецкіх баронаў — пастараў.

У сваёй літаратурнай і грамадскай дзейнасці пісьменнік падкрэсліваў велізарнае значэнне гістарычнай дружбы эстонскага і рускага народаў. Ён быў цвёрда ўпэўнены ў тым, што толькі гэтая дружба можа прынесці эстонскаму народу шчасце.

Крэйцвальд паслядоўна адстойваў ідэю ўмацавання руска-эстонскіх культурных сувязей. У сваім пісьме да выдання эстонскага асветніка мінулага стагоддзя К. Р. Якабсона ён пісаў: «Вам, як і мне, добра вядома, што чым мацней у нашага народа будзе спраўляцца любоў да Расіі, тым менш будзе змогуць нам арабіць паштотны ражкі і тыя, хто ў іх трыбуць». На паштотны ражкі і тыя, хто ў іх трыбуць, аўтар разумее ракцыйную гістарыю «Эстонскі паштабель» і яго рэдактара І. Янсена. Пісьменнік горача падтрымліваў імкненне народа стварыць школы з выкладаннем на рускай мове. Ён гаварыў, што «руская мова неабходна нашым дзецям, як хлеб надзеі».

Пасля таго, як эстонскі народ скінуў уладу памешчыкаў і капіталістаў, творча спадчына Крэйцвальда атрымала ўсеагульнае прызнанне. Яго творы пачалі выдавацца масавымі тыражамі. На іх словы пішучы музыкі кампазітары, іх выконваюць на канцэртах і літаратурных вечарах.

Урачыста адзначае эстонскі народ 150-годдзе з дня нараджэння Крэйцвальда. Упершыню выдаецца поўны збор твораў пісьменніка. Інстытут мовы і літаратуры Акадэміі навук Эстонскай ССР падрыхтаваў зборнік навукова-даследчых артыкулаў аб яго творчасці. Рыхтуюцца выданне ўсёй яго вылікальнай спадчыны.

Працоўныя Савецкай Эстоніі беражліва захоўваюць паміж аб сваім выдатным сьне, любоўна называючы яго «бацькам песні». Выдаюцца кампазітары рэспублікі напісалі рад песьняў на словы Крэйцвальда. Выданы тэатр рэспублікі «Эстонія», а стаяць балет «Калевіпоэг», музыку якога стварыў лаўрат Сталінскай прэміі Э. Кап.

150-годдзе з дня нараджэння Крэйцвальда — вялікае свята эстонскай савецкай культуры, якая бурна расквітнела ў непаўназначнай самі савецкай краіне.

Э. ПІРК,
навуковы супрацоўнік Інстытута мовы і літаратуры Акадэміі навук Эстонскай ССР.

У Міністэрстве культуры БССР Аб рабоце Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі

Калегія Міністэрства культуры БССР вадлухала даклад А. Багатырова аб рабоце кансерваторыі і садакала камісіі Міністэрства (старшыня Ф. Кеп), якая была створана для азнамлення з дзейнасцю вышэйшай музычнай навучальнай установы рэспублікі. У кансерваторыі навучаюцца студэнты розных спецыяльнасцей (вакалісты, інструменталісты, дырыжоры-харавікі, тэатрысты і іншыя). За пасляваенны час яе скончылі аркестранты, педагогі і група спявакоў: Н. Гусельнікава, М. Зюванавіч, Т. Шымко, Н. Давыганінава, Э. Шалкавец і іншыя.

Аднак камісія і брыгада Міністэрства культуры БССР, якая ўдзельнічала ў іх рабоце, высветліла, што навукова-педагагічная работа і вытворчая практыка студэнтаў у Беларускай кансерваторыі арганізаваны дрэнна. У выніку гэтага падрыхтаваны вельмі мала поўназначных, высокакваліфікаваных майстроў музычнага мастацтва, у прыватнасці, кампазітараў, канцэртмайстраў, вакалістаў — мужчын, гісторыкаў музыкі.

Пераважная большасць выкладчыкаў не мае навуковай ступені, а некаторыя з іх нямаюць вышэйшай адукацыі. Шмат педагогаў — сумяшчальнікі.

Дырэкцыя кансерваторыі сур'ёзна не займалася падборам педагагічных кадраў і арганізацыяй навукова-даследчай работы. За пасляваенны час выданы толькі два падручнікі І. Жыновіча і В. Яфімава. Выкладчыкі многіх выканавчых дысцыплін (І. Гітгард, Е. Віцінг, О. Неспалянкі і іншыя) адмовіліся ад навуковых тэм. Шмат год пішучы нарысы па гісторыі беларускай музыкі, але ні адна з іх не была за апошнія гады работ не падрыхтавана да друку.

Зусім мала ўвагі аддаецца палешанню метадыкі выкладання. За год на кафедры абмеркавана толькі адна лекцыя па марксізму-ленінізму.

Не ўсе дысцыпліны выкладаюцца згодна навуковага плана. Зусім не чытаюць гісторыю і тэорыю п'янінама, метадыкі выкладання на духавых і струнных інструментах.

Кіраўніцтва кансерваторыі працягвае бескалянасна да павышэння навуковай і педагагічнай кваліфікацыі педагогаў, да абароны імі дысертацый на адпаведную навуковую годнасць. Калектыву не папаўняюцца новымі высокакваліфікаванымі прафесарамі і дацэнтамі. Не рыхтуюцца пра аспірантуру маладыя кадры.

Невысокі ўзровень педагагічнага праца са тлумачыцца яшчэ і тым, што сагадкны навукальнай часткі Э. Альтэрман дрэнна спраўляецца са сваімі абавязкамі. Яна цвёрдага раскладу заняткаў, якія часта зрываюцца, не належаць належным чынам улік работ выкладчыкаў.

У кансерваторыі не працягваюць дастаткова ўвагі выхаванню студэнтаў, насапраўднае не кваліфікацыя да павышэння іх ведаў і ўмацавання вучэбнай дысцыпліны. У выніку гэтага за два з паловай месяцы з пачатку новага навучальнага года студэнты прапусцілі больш трох тысяч гадзін лекцый і семінарскіх заняткаў. Ёсць выпадкі, калі студэнты па два месяцы не наведваюць лекцый.

Правільна наладжана вытворчая і педагагічная практыка студэнтаў — адзін з асноўных элементаў выхавання будучых прафесійна-сталых музыкантаў. На жаль,

кіраўніцтва кансерваторыі не забяспечыла студэнтам умов для пільнай практыкі, абмежаваныя бескарэснымі спрэчкамі з дырэкцыяй опернага тэатра і філармоніі па гэтым пытанню. Толькі асобныя выкалісты ў якасці практыкантаў трапілі на оперную сцэну. Затое студэнты калектывна выступаюць у розных калектывах і ансамблях, а часта і ў выпадковых халтурных канцэртах, дзе псуецца свой мастацкі густ, выпрацоўваюць рамесніцкія навывы, штампы.

М. Анастасеў (Міністэрства культуры БССР) сказаў, што ў кансерваторыі не разгортну навукова, творчая крытыка і самакрытыка, не адуцаецца непрымірэннасці да недахопаў у вучэбна-педагагічнай рабоце. На паседжаннях кафедраў няма прынцыповай размовы па метадычных пытаннях.

Дырэкцыя і кіраўнікі кафедраў не цікавіцца вопытам маскоўскай і ленынградскай кансерваторыі, не вывучаюць яго і не скарыстоўваюць у мэтах палепшання выхавання маладых беларускіх музыкантаў. Навярніла правадзіцца студэнцкія акадэмічныя вечары. Для лепшай праверкі ведаў выхаванцаў неабходна наладжваць не змяненныя канцэрты, а вечары адной спецыяльнасці (фартэпіяна, струнныя інструменты, вакал).

М. Анастасеў лічыць, што прычынай слабых дзелаў ў навуковай рабоце выкладчыкаў выканавчых дысцыплін з'яўляецца тое, што для іх яшчэ не оіндэнаваны адпаведныя формы навуковай дзейнасці.

Для набывання студэнтамі педагагічнага вопыту варта, па прыкладу кансерваторыі іншых рэспублік, арганізаваць сектар практычна-наасрадна пры навучальнай установе з пастаянным кантынгентам вучняў і больш скарыстоўваць формы пільнай практыкі — наведванне студэнтамі аповята курса лекцый сталых выкладчыкаў.

Я. Цікоцкі, Р. Шырма і П. Левашоў (дырэктар філармоніі) крытыкавалі дырэкцыю кансерваторыі за адрыў студэнтаў кампазітарскага аддзялення ад Саюза кампазітараў і нягуку да зольных твораў песьняў з мастацкай самадзейнасці. Толькі адзін самадзейны кампазітар Ю. Семіянка вучыцца ў гэтай навучальнай установе.

Дырэктар Брэсцкага музычнага вучылішча М. Салапаў напярэву кіраўніцтва кансерваторыі ў тым, што скончыўшы гэтую навучальную ўстанову педагогі не падрыхтаваны да самастойнай працы. Сярод іх мала кваліфікаваных выкладчыкаў на народных інструментах.

Педагогі музычнашчы мала карыстаюцца творами беларускіх кампазітараў у выкладанні, таму што апрача некалькіх раманаў А. Багатырова і Р. Пукста і аблітаваны вучылішча нічога няма. М. Салапаў прапанаваў арганізаваць пры кансерваторыі вачовае аддзяленне для сістэматычнага павышэння кваліфікацыі выкладчыкаў музычных вучылішч і школ.

На паседжанні калегіі выступілі міністр культуры БССР Г. Я. Кіслаў і намеснік міністра культуры П. В. Лягудовіч.

Прыняўшы неадвальныя меры па рабоце кансерваторыі ў надыхтучыя музычныя кадры, калегія Міністэрства вызначыла меры палепшання навукова-педагагічнай дзейнасці гэтай навучальнай установы.

Як прадаюць кніжкі...

Сяло Хомскае знаходзіцца ў дваццаці кіламетрах ад раённага цэнтру Драгічын. Іно даволі вялікае, у ім ёсць школа-дзесцігодка, балніца, паштовае аддзяленне. Тут працуе больш ста чалавек сельскай інтэлігенцыі і попыт на літаратуру значна большы, чым у суседніх вёсках.

У селямгу на верхняй паліцы пад самай столу ляжыць навалом многа кніг, у пылу і павуціні. Ляжыць кнігі і ў дальнім кутку магазіна, таксама зваленыя абы як. Непадобна ад іх — лозунг, які заклікае... любіць кнігу...

Да прылаўка падыходзіць маладая калгасніца. Паглядзела на кнігі...

— Якаў Карнавіч, — зварулася яна да заглядчыка магазіна Ільця, — якія навішкі на парадку?

— Паглядзіце, можа што спадобіцца, — абмякнуў адказаў Ільця.

— Дзе-ж там убачыць на такой вышыні, ды яшчэ ў грудзе... «Птушкарства» ёсць?

— Можа яшчэ якога-небудзь «Індэкаводства» захопаце? — пасміхнецца прадавец, дастаючы кнігі. — Вось добрая кніжка — «Праграма і метадычны ўказанні для непісьменных і малалітвенных», выданне 1946 года.

«Падыкаваўшы» Якава Карнавіча па яго «добрачытасць», жанчына накінула магазін.

— Можа я што падбяру, — гаворыць пажылы калгаснік, перабраючы кнігі. Паглядзеў ён адну кнігу — «Даведнік владаршчыка», другую — «Хімічныя лабараторыі ў Расіі»... Не, стары хімік не цікавіцца, ён хоча што-небудзь з мастацкай літаратуры. І гэты пажылы пайшоў, не набывшы ні адной кніжкі.

— Чаму-ж у вас так мала кніг? — запыталі мы ў Ільця.

— А ведаце, — адказаў ён, — кнігі — тавар некадавы.

Прыгледзеўшыся, мы аразумелі, чаму кнігі з'яўляюцца ў гэтым магазіне «некадавымі». А як-жа яны «спойдуць», калі яны ўваходныя дзверы магазіна яны ляжыць у пачыне неаранчаваных скарынах? Там мы знайшлі кнігі В. Папова «Сталь і плава», К. Крапіва «Выбраныя творы», А. Яфімовіча «Аповесці і апавяданні», М. Твона «Апавяданні» і іншыя.

Не толькі гэты магазін, але наогул усё Хомскае селіца з года ў год не выконвае плана па продажы літаратуры. А ўсё гэта таму, што раіскаваўшыся лічыць: адружылі кнігі ў селяно і больш ніякіх клопатаў.

І. АБАДЭНКА.

Больш увагі кінафестывалю

Беларуская рэспубліканская кантора кінапраката і не абласныя аддзяленні папоўнілі значнай колькасцю новых сельскагаспадарчых фільмаў.

З 20 кастрычніка праходзіць кінафестываль сельскагаспадарчых фільмаў. На сядзе праведзена ўжо звыш двух тысяч кінасеансаў з паказам сельскагаспадарчых фільмаў. Добра арганізаваны кінафестываль у Полацкай вобласці. Ён праходзіць у 26 МТС і ў 506 калгасах, дзе праведзена ўжо 325 сеансаў.

Неабходна, аднак, адзначыць, што ў цэлым па рэспубліцы кінафестываль праходзіць неадвальна.

Тэатры — дзецям

У дні зімовых канікул калектыву тэатра оперы і балета пажажа школьнікам сталіны новаю прэм'еру-оперу «Маладая гвардыя», а таксама спектаклі: «Лябядзіна возера», «Русалка» А. Даргамыжскага, «Пікавая дама» П. Чайкоўскага, «Доман» А. Рубіншчыка, «Чыо-чыо-сан» і «Кармэн». У фалье тэатра будзе наладжана традыцыйная ёлка, на якой выступяць старэйшыя майстры тэатра і маладыя выканавцы.

Гасцінна рыхтуецца сустрэць піонераў і школьнікаў тэатр імя Янкі Купалы, які пажажа ў часе канікул спектаклі «Канстанцін Заслонаў», «Машынка», «Аленька кветкачка», «Даходнае месца» і іншыя.

На сцэне Рускага тэатра БССР будуць паказаны: «Яе сэрца», «Ясна ў Маскве», «Варвары», «Кароль Лір», «Не называючы прозвішча».

У ЛЕЛЬЦЫЦКІМ РАЁНЕ

Насельніцтва раёна абслугоўваецца 22 культурна-асветныя ўстановы. Сярод іх 14 клубоў і хат-чыталень, 7 бібліятэк, 9 дзіцячых і 10 кінаперасока. Сетка культурна-асветных устаноў няспына пашыраецца. Будуюцца клубы ў вёсках Уборжская Руця, Сімонічы, Стадолічы, Карцінычы. Кіназатр на 400 месц будзе пабудаваны ў новым годзе ў гарадскім пасёлку.

У раёне ёсць звыш 60 сярэдніх, сямігадовых і пачатковых школ, у якіх працуюць 318 настаўнікаў. Узводзіцца двухкласавыя пачатковыя будынкі для сярэдніх школ у раённым цэнтры і ў вёсцы Сімонічы. Маладз, якая працуе ў калгасах, наведвае вачэрнія школы. Іх у раёне 6.

Агляд мастацкай самадзейнасці ў Доце культуры адбыўся раённы агляд мастацкай самадзейнасці, у якім

удзельнічала пяць новых калектываў. Выступіў вялікі хор калгаса «Шлях сацыялізму». Пад кіраўніцтвам загадчыка хатчытальнікі Нікала Лявчанкі хор выканаў песьні «Калгасна працоўная», «Гімі міжнароднага Саюза студэнтаў», «Дарожныя» і іншыя. Паспяхова выступіў танцавальны калектыв калгаса імя Дзержынскага.

Канферэнцыя чытачоў

Тры гады працуе ў Буйнавіцкай сярэдняй школе літаратурны гурток. Яго ўдзельнікі амбіракоўваюць мастацкія творы, праводзяць канферэнцыі чытачоў. Цікавай была канферэнцыя на кісьце ўспамінаў Героя Савецкага Саюза А. Н. Сабурова «За ліній фронт».

З успамінамі аб аўтару кнігі і асобных яе героях выступілі былыя партызаны т.т. Макарацін, Макарацін, Сукач, Бабовіч.

С. ЛЕВІН.

Аб тым, што набалела

(Заканчана)

Калі-ж няўдача спасцігла невядомага аўтара, дык тут, скажам, назавуць гэта «халтарый», «ашапеннем разчаінасці». А чыпер — аб самым балочным — аб літаратурных вартасцях крытычных артыкулаў аб паэзіі. Самае балочнае гэта таму, што нават пры адуцэнці ўсіх вятшай прыведзеных недахопаў усё-ж крытыка не стане жарнам літаратуры, калі яна антымастацкая. А ў нас, за нязначным выкладаннем, яна такой і з'яўляецца. Я кажу «за нязначным выкладаннем», таму што хоць і рэдка, а ўсё-ж з'яўляюцца ў нас артыкулы, якія і маюць аднаку творчай індывідуальнасці, і хвалюць, і запамінаюцца, і выклікаюць, як кожная жылая думка, разважаны і нечому навучаюць. Прада, тут можна заўважыць, што чамусьці самыя цікавыя артыкулы гэтага году не тыя, якія напісаны непарэдна аб паэзіі, а тыя, у якіх крытыкуюцца артыкулы і манатрафіі аб паэзіі. Тут раптам з'яўляецца ў крытыкаў і палемічных апаля, і кіпенне сэрца, а разам з імі і свежыя думкі, і дасціпнасць, і сарказм, і праікнёныя лірычныя ноткі.

Ужо ў самой назве артыкула Б. Бур'яна («Полюмя» № 7) «Валок паэтычных твораў» адчуваецца іронія: «вакол, ды не па сутнасці», — гэта значыць так напісаны манатрафіі Н. Перкіна і М. Бартока аб творчасці А. Куляшова, П. Глебкі і П. Броўкі. І гэта, можа, у некаторых месцах і з'яўляецца спрэчным, але даведаана, а не галаслоўна.

З цікавасцю чытаецца і артыкул В. Бур'яна на гэтую-ж тэму (газета «Літаратура і мастацтва» № 21). Але гэта крытыка крытыкі. Аб паэзіі-ж такіх артыкулаў, можна сказаць, няма, калі не лічыць артыкула Б. Бур'яна «Публіцыстыка ці рыторыка?» («Літаратура і ма-

стацтва» № 44) і некаторых месц у артыкуле В. Вольскага аб паэзіі, прывесенай будоўляе комунізма («Полюмя» № 2). Прада, артыкул Б. Бур'яна не бясспрэчны. Мне, напрыклад, здаецца, што, пераказваючы даўшыя рэспіцы паміж сапраўднай паэтычнай публіцыстыкай і рыторыкай, паказваючы на прыкладах, як шкодзіць паэзіі апазіяна, Б. Бур'ян павінен быў-ж раскрыць і прычыну таго, чаму гэтае пустазелье запаланіла многія паэтычныя кнігі. Прычына-ж не ў рыторыцы самой на сабе. Рыторыкай надмянаецца палыманная публіцыстыка там, дзе на змену творчасці праходзіць рамесніцтва, дзе на месца навуцы, якое неглы не выказаць, становіцца розум, што прымушае аўтара пісаць праз сіла. Вось і атрымоўваецца нешта нахалтат напшылавай, але бездушной оды. І, вядома, справа не ў вобразнасці мовы. Вершы могуць быць і без сказаў-вобразаў (у тым сэнсе, як разумее іх Б. Бур'ян) вобразнымі і не рыторычнымі, а праікнёнымі. Выдаем-бы кожны, сам па сабе, сказаў і не вобразны, а ў цэлым верш ёсць жылы вобраз, вобраз думкі, вобраз пачуцця, вобраз характару і г. д. Вядома, калі ўзяць тым-ж вершы М. Лужаніна, якія ўвядзіць Б. Бур'ян, як нывобразныя: «Праз гадзі мы выдем будзінчы паход», — зыходзячы з фармальнага пункту погляду, яны таксама з'яўляюцца вобразнымі: «Праз гадзі наступленія» — гэта-ж сказана не проста, а метафарычна, вобразна. Аднак выраз гэты даўно стаў штампам, даўно страціў для нас сваё вобразнае гучэнне. Ён успрымаецца проста як бездушны і бессэнсоўны шаблон. Хаця бываюць выпадкі, што і такі трафарэтны выраз, становячыся на патрэбнае іму месца, пачынае «іграць» натуральным святлом. Памылкаецца, мне здаецца, Б. Бур'ян, калі ён наіправае Лужаніна за тое, што ў яго радок можна разбіць на

простыя сказы і чытаць іх, як прозу. А хіба неглы пунісінік верш «Я вас любіць...» разбіць на зусім правільныя прадаўныя сказы і чытаць іх беззагорную, у сэнсе граматыкі, прастаты і янасці, прозу? І ад гэтага, наўзліва, вершы толькі выгравваюць, што яны наівавы так проста і ясна, як добрая мастацкая проза. Наводзе-ж Бур'яна атрымоўваецца, што паэтычная мова павінна быць нейкай асаблівай, гэта значыць такой, якая нічога агульнага з прозай не мае. Напрыклад, вядома, што А. Твардоўскі, буйнейшы майстар верша, які і М. Ісакоўскі, насласцую іменна гэтую пунісініку, дэрмантаўскую і некрасаўскую традыцыю — пісаць гранічна проста, каб паэзія была гэтак-жа лёгка разумець, як і проза. Але, нягледзячы на недахопы, усё-ж артыкул Б. Бур'яна «Публіцыстыка ці рыторыка?» цікавы і карысны. Наогул, трэба адзначыць, што ў Б. Бур'яна сваё манера разважач, свой почарк мовы — вобразная, свежая. Шкада толькі, што адчувае ён рускую мову не заўсёды правільна, і прытым часам проста кепска, да таго-ж надзвычай дэрацацца сваёму адчуванню, якое часам надводзіць яго. Так, напрыклад, нядаўна ў артыкуле «Шчыра кажучы» ён з прычыны аднаго радка з майго верша «Камень» зрабіў такое заключэнне: «Непісьменныя радкі». «Парганісці Д. Кавалева супраць рускай мовы», — гаворыць крытык, — можа заўважыць і вучыць сярэдняй школы. Вядома, што слова (нават таёе, як Маша) неглы «начэрціць». Зразумела, трэба — «начэртаць», аднак тады парашаецца рыфма». У дэдазеным выпадку памылку дапусціў не аўтар верша, а аўтар артыкула, у чым лёгка ўпэўніцца па слоўніках Ушакова і Дала, на аналагічнаму выразу ў вершы Пушкіна: «І пунісінік сло праімерна на оном камне начэрціць».

Хачу тут-жа па-сяброўску сказаць Б. Бур'яну, што тон яго артыкулаў часам бывае ментарскі: «Паатам варта нараіць», «пажадаць», і следам ідзе такая

ісціна, як «асцерагацца выпадковых слоў»... Няўжо Бур'ян сур'ёзна пераконаны, што паэты, сярод якіх ёсць, вядома, і больш вопытныя, чым сам крытык, над гэтым не думалі, калі пішучы